

УДК

Булик Максим Володимирович, к.політ.н., доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики

ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ ГРЕЦІЇ В КОНСТИТУЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ

До законодавчих актів національного характеру слід віднести, насамперед, Конституцію Греції, яка детально визначає засади функціонування політичної та соціально-економічної систем [1]. В процес євроінтеграції Греції вступила з Конституцією, що була прийнята в 1952 р., відзначалася консервативним характером, визначаючи країну як конституційну монархію і запроваджуючи жорсткі обмеження на діяльність окремих політичних сил. В період існування диктатури “чорних полковників” урядом був розроблений новий варіант Конституції, який передбачав збереження монархічного ладу за ключової ролі уряду та прем’єр-міністра. Були значно обмежені повноваження парламенту, а зовнішня політика Греції, оборонна сфера та національна безпека знаходилися у сфері компетенції голови уряду. В основі розвитку країни був покладений принцип “грецько-християнської” цивілізації. На плебісциті 29 вересня 1968 р. текст Конституції був затверджений, однак вже впровадження в дію так, фактично, і не відбулося аж до повалення військової диктатури.

Діюча на сьогодні Конституція стала логічним наслідком процесу відновлення демократичного правління в Греції. 3 жовтня 1974 р. грецький уряд на чолі з К. Караманлісом-старшим постановив розробити новий варіант Конституції та передати його новообраному парламенту для розгляду та затвердження. 23 грудня 1974 р. до грецького парламенту поступила початковий проект Основного закону, що викликав жорстку дискусію між представниками НД та опозицією. Не зважаючи на опір грецьких соціалістів та комуністів, які навіть 23 травня 1975 р. залишили засідання парламенту на знак протесту проти “тоталітарного”, на їх думку, характеру Конституції, вона все ж таки була затверджена 9 червня 1975 р. і вступила в силу 11 червня того ж року. Відповідно до тексту Конституція поділяється на кілька частин. До першої відносяться статті 1 — 3, що визначають форму державного устрою країни та відносини з Православною церквою. Друга частина Конституції включає до себе статті 4 — 25, які визначають особисті та соціальні права громадян Греції, зокрема гарантують рівність перед законом, особисту та майнову недоторканість, право на свободу пересування, зборів, створення союзів та організацій. Окрема стаття гарантує недопустимість цензури та конфіскації друкованих видань за винятком випадків, що пов’язані з образою релігії та суспільної моралі, Президента Греції, появою інформації, що може нанести школу оборонному потенціалу країни. Водночас радіо та телемовлення у відповідності до Конституції знаходяться під безпосереднім контролем держави і повинні відповідати принципів об’єктивності та рівних умов подачі матеріалу. В статтях 26 — 105 роз’яснюються засади організації та функціонування державного апарату, діяльності Президента, парламенту, уряду, судових установ, місцевих органів влади. Окрема, 105-а, стаття визначає особливий статус Святої гори Афон та принципи функціонування 20 православних монастирів, що там знаходяться. Четверта частина, що включає до себе статті 106 — 120 пояснює спеціальні, заключні та перехідні положення Конституції. Зокрема, даються роз’яснення щодо перегляду положень Конституції; юридичної можливості примусового викупу приватних

підприємств у разі, коли вони мають характер монополії; захисту іноземного капіталу в Греції; надання підтримки грекам, що проживають за межами території держави [1].

В 1986 р. під час правління ПАСОК до тексту Конституції були внесені зміни, метою яких було приведення формально-юридичного статусу Греції як парламентської республіки у відповідність до політичної ситуації в країні. Розширені повноваження Президента республіки свого часу були прийняті як певний політичний компроміс між прибічниками “сильної руки” та парламентської демократії. Однак в умовах першої половини 80-х рр. ХХ ст., коли К. Караманліс-старший виконував обов’язки Президента, а А. Папандреу очолив уряд країни, внутрішнє протистояння змусило останнього здійснити реформу Конституції. Зокрема, Президент втратив право на скликання уряду під своїм головуванням, призначення референдумів, була ліквідована Рада республіки. Скорочення повноважень Президента відбулося за рахунок посилення ролі прем’єр-міністра. Таким чином, Греція впритул наблизилася до традиційної форми парламентської республіки.

В 1998 р. грецький уряд на чолі з К. Сімітісом ініціював нову кампанію реформи Конституції, що звершилася 17 квітня 2001 р. прийняттям 83 з 87 запропонованих поправок. Найбільш важливі з них були пов’язані з необхідністю посилення боротьби з проявами корупції в органах влади, а також процесів детінізації діяльності ЗМІ Греції.

На сьогодні процес внесення змін до грецької Конституції не завершений. 11 травня 2006 р. прем’єр-міністр Греції К. Караманліс виступив з пропозицією чергової реформи Конституції країни, зокрема, створення юридичних підстав до функціонування приватних навчальних закладів; заміна Вищого спеціального суду постійно діючим Конституційним; більш чітке роз’яснення норм Основного закону, що пов’язані з захистом навколишнього середовища; адаптація статей Конституції щодо діяльності ЗМІ у відповідності до норм європейського права; обмеження у певних випадках дії депутатського імунітету. Ініціативи Караманліса викликали в Греції жваве обговорення. Зокрема, лідер ПАСОК Г. Папандреу запропонував, в свою чергу, встановити жорсткий контроль держави над приватними вищими навчальними закладами в разі відновлення їх діяльності за одночасного збільшення фінансової підтримки державних університетів, запровадити прямі президентські вибори у випадку неспроможності політичних сил сформувати стабільну більшість в парламенті, посилити захист прав іноземних робітників на території країни, розширити практику проведення всенародних референдумів.

Література

1. The Constitution of Greece [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.hri.org/docs/syntaxma/artcl25.html#A1>.